

գեղ ժամանակին Բաղմակը. (տես նոյնը 1885, էջ 130 եւն.) Տեղացիք, կ'ըսէ եւրոպական թերթ մը, շատ լաւ. կը յիշեն տակաւին այն գիւտը, եւ Հոկարթ Հոս եւ շրջակայքն խուզարկութիւններ ընելով հաստատ համոզուեցաւ որ շինծու էր այն լուրը թէ նոյն գլխոյն պատկանող մարմնոյ արձանը յետոյ գտնուած եւ ոչնչացուած ըլլայ:

Հռոմէական ռազմական ուղւոյն հազիւ քանի մը հեպերը կը նշմարուին: Կապան-Մատենի հիւսիսային եւ հարաւային կողմն բլրոց վրայ գտնուած սալաշարտակի մնացորդներ, ինչպէս նաեւ նմաններ Մկնայ մօտ՝ Հռոմայեցիներէն աւելի ուշ ժամանակէն են մնացած: Գրտնուած է միայն միոնաքար մը Սերաստիա տանող ճամբուն վրայ իրբեւ երկու անգլիական մղն հնուռ Միլիտէն: Հռոմէական կամրջաց մնացորդներ կան Եփրատայ երկու գետակցաց՝ Մկնայնոյ եւ Սեւրուգոկի վրայ՝ որ Սատաղայի եւ Տարսուի մէջնեղ կը գտնուին. ասոնք կը ցուցնեն որ այն կամարջները մեծագործ շինուածութիւնք էին: Վերջին կամրջին քով ժայռի վրայ քանդակուած արձանագրութիւն մը կայ Գեկոս կայսերէն, որ կը ցուցնէ թէ Հռոմայեցիք այն գետակը Սաբրինա կ'անուանէին: Սակայն կամարը միայն շինուեցաւ հոս եւ ոչ ուրի մ'այլ, իսկն զի յառաջագոյն այս կամրջին անցնող ճամբան անաղարկ էր եւ հազիւ երկու անուռ հետքէ մ'աւելի քիչ լայն արահետ մը: Արդէն Եփրատայ այս հովտին նկարագիրն այնպէս է որ անհնար է հոս լայն ուղի մ'ենթադրել. ձիւնապատ լեռնագագաթներէ պատուած հովիտը հետզհետէ կը նեղնայ եւ նեղ անցք մը կը դառնայ ժայռերու պարսպաց մէջ սեղմուելով, որուն մէջէն կը սուրայ մեծ արագութեամբ Եփրատ, որ բոլորովին անանցանելի է եւ անհուն, եւ հետզհետէ շատ մը փտնագաւոր ձեպանցոյց յորձանքներ կը կազմէ՝ միշտ գոնէ 200 կանգուն եւ երբեմն մէկ անգլիական մղն լայն ալ ըլլալով, եւ մէկ անգլիական ժայռավէճէ ուրիշ մը մէջ կը գահավիժի. — այս փոռնքն ի ընէ այնպէս անառիկ եւ հզօր են որ պէտք չկայ սահմանաբերդեր շինելու այս կողմերն, ուստի եւ ոչ պէտք կ'արատրաջմականուի մը լայն յարգարկու: — Սատաղայէն ելնող լեգէոնական ռազմուհին ուրիշ ուղղութեամբ կը յառաջանայ:

Հոկարթ այցելած է նաեւ Տիգրիկ, այստեղի Սեւուգեաններէ մնացած շքեղ մզկիթներէ եւ հնաբայն շինութեանց նիւթերէն

կառուցուած ըլլայ մասամբ: Կամախ, որ նոյնպէս հռոմական սահմանագլխոյ գլխաւոր ամրոցներէն էր, այժմ գետին մտնեցած է, մինչ հին կամախն աւերակ կեցած է վերը, եւ կրնանք այսօր ալ հին քաղաքին պարսպներն ու փողոցները նշմարել: Կամախ հին աշխարհի ամենէն ամուր տեղերէ մէկն ըլլալու է առանձին վեր ցցուած ժայռի մը լայնատարած գագաթան վրայ կանգնուած ըլլալով. եւ ժայռը ամեն կողմանէ սեպ կը կանգնի 200 ոտք բարձրութեամբ: Վեր ելել կարելի է միայն օձաձեւ ուղիներով եւ ժայռի մէջ փորուած սանդուխներով:

Եւրոպացի տեղեկատուաց մէջ ինդիք կը յուզուի թէ Կամախ եւ թեոդոսուպոլիս նոյն են թէ ոչ. — ինդիք մ'որ աւելորդ է կրկնել: Ծանօթ է որ Կամախ Հռոմայեց. ոյցմ շինուած է նախնաբար, այլ հնագոյն եւ հին է Հաննէն է՝ ըստ սովորական կարծեաց, առաջին արքայից գերեզմանատեղին. (Բուզ Գ, իդ. էջ 142:)

Հ. Յ. Տ.

ԹՊԹԱԳՅՈՒԹԻՒՆ ԳՐԻՍՏՈՒՆ ԺԵ ԴԱՐ ՅՈՒՐԱՆ

Դէք եփիպոսի մեհնադոյմներն սկսան մեզի խօսիլ, երբ Եփրատայ ու Տիգրիսի աւերակները բացուելով՝ կորուսեալ համարուած աշխարհք մը մեր աչաց առջեւ յարութիւն առաւ՝ դիպաց ժամանակակից տեղեկագիրները կարդացուելով՝ ոչ միայն հին պատմութիւնը լուսաւորուեցաւ եւ կերպարանափոխ եղաւ, այլ նաեւ այն միջին հին ժամանակներուն կեանքն ու հանճարը մեր առջեւը պարզեցաւ եւ մեր քննադատութեան տակն ինկաւ: Այս ամենը մասամբ պարտական ենք բլրին, զոր այս գաւառս հնագիտ խուզարկութե պատմական ճշմարտութեան գիւտն ծառայեցուցած են, եւ առանց որուն՝ քառասուն յիսուն դարյառաքեղած շատ մը բաներ պիտի չգիտնայինք: Մեր առաջիկայ ՅՎդարեան թիղմակցութիւնն ալ բլրին պարտական ենք, բայց պեղելք արդիւնք մը չունին, որովհետեւ բախտն է որ այս անգին գանձն ի լոյս հանեց:

Եթէր տարի յառաջ աշնան՝ Վերին Եփիպոսի քանի մը ֆելաք թէւեւ-Վամախ գիւղին աւերակաց մէջ փղած ատենինք բազմութիւն մը թրծուն կաւ տախտակներ գտան՝ ամեն բարեկական սեպագիրներով լի: Բա-

ընթացումը թանկ հասկացող մարդիկ շուտ վրայ հասան, եւ այս տախտակները՝ դեռ չկտրուած եւ չցրուած ձեռք բերին. 160 կտորը Բերլինի թանգարանը տարուեցաւ, 82 կտորը Բրիտանական թանգարանն առաւ, եւ մնացածները՝ 60 կտորէն աւելի՝ մեծաւ մասամբ Պոլսքի եգիպտական թանգարանն ամփոփուեցան: Հուսով իմացուեցաւ որ այս տախտակներն աղբուրի գիւտն մը կը կազմէին, նամակաց հաւաքածոյք մըն է՝ ասորեստանեայ լեզուաւ եւ գրով գրուած՝ եւ փարաւոններու ու անոնց բարեկամ՝ (եփրատայ կողմանց) թագաւորներու եւ Ասորոց, փռնիկէի, Պաղեստինի եւ Յատալակոյման Ասիայի հպատակ կուսակալներու մէջ փոխանկուած: Մինչեւ հիմակ ասոնցմէ փոքր մաս մը միայն հրատարակուած է Կարոլ, Բեզդալէն իւր *Oriental Diplomacy* (London 1893,) երկին մէջ, որմէ կը տեսնուի թէ Բրիտանական թանգարանին մէջ գտնուած 82 կտորէն՝ մէկ հասար միայն դիցարանական իւրիշ ունի, 80ը՝ եգիպտոսի թագաւորին ուղղուած նամակներն են, եւ մէկ հասար եգիպտոսի թագաւորէն գրուած նամակ մի է, որն որ կամ իւր հասցէին չէ խաւրուած եւ կամ խաւրուածին պատճենն է: Եգիպտոսի թագաւորներն, որոնց հետ այս թղթակցութիւն եղած է՝ Ամին-Տոտէ կամ Ամենոփիս Գ. է եւ անոր հայրը Ամենոփիս Գ: Էրտ նամակներու մէջ այս թագաւորներն յանուանէ կը յիշուին, իսկ ոմանց մէջ անուն չկայ, այլ պարզապէս «Ա. թագաւորն եգիպտոսի, կ'աղղուին, սակայն ասով այս երկու թագաւորներէն մին իմանալու է: Վասն զի եգիպտական պատմութեան ուրիշ աղբիւրներէն գիտնք որ Ամենոփիս Գ. առանձինս սեր ունէր արեգակնային դից. (անշուշտ իւր օտարածին մօրմէն ժառանգելով) է մեծ հակառակութիւն Ամինի՝ եգիպտոսի աստուածութեան, մինչեւ նաեւ ասոր զէմ հալածանք հանեց. եւ որովհետեւ Թեբէ մայրաքաղաքը Ամինի պաշտաման գլխաւոր տեղն էր եւ բնակչւքը սեբուի անոր յարած՝ Ամենոփիս նոր քաղաք մը շինեց քուտաղին (պայծառութիւն արեգակնային) անուանով, որ անունն ինքն ալ առած էր՝ Թողլով իւր սեփական Ամին-Տոտէ պանուն՝ մէջն Ամին ըլլալուն համար. եւ արեւուն ու իւր եւ իւր հօրը զիւսան աս իւր շինած քաղաքը փոխադրեց: Քուտաղին քաղաքին փառաւորութիւնը երկայն տեւորութիւն չունեցաւ. Ամենոփիսէն ետքը բոլորովին երեւե ձգուեցաւ, եւ թերեւս իւր հերձուածողական քաղաք՝ մոլեռանդ փողովը-

զէն քանդուած ըլլայ. ասի մէջ բախտ մը կրնայ ըսուիլ, որովհետեւ իթէ այլապէս ըլլար՝ այս զեւրաքեկ տախտակներն ասանկ անարատ մեզի չէին հասներ: Հիմակ Թէլ-Էլ-Ամաուս ըսուածն՝ Ամենոփիս Գ.ին քուտաղին թագաւորանիտը քաղաքն է, եւ ասոր աւերակներն փելլահներն հանած են այս մեծագին գանձն որ նախքրիստոսեան Ժն դարուն եգիպտոսի պատմութեանն համար մեծ կարեւորութիւն ունի:

Ինչպէս ըսինք՝ նամակներն ասորեստանեայ լեզուաւ գրուած են, սեպածէն գրերով եւ սիւղորական գրութեամբ (այսինքն ամէն մէկ նշանագիր մէջ մէկ ամբողջական վանկ կը բաշտարէր), ըստ ամենայնի այնպէս՝ ինչպէս են Յիգրիսի եւ Եփրատայ աւերակներէն ելած տախտակներն ու գլանները: Ասի կը հետեւընենք որ ասորեստանեան լեզուն ու գրութիւնը եգիպտոսի աղբուրեաց ծանօթ էր, մինչ յառաջագոյն ընդհանուր կարծիք մը կար թէ հին ժամանակներն իւրաքանչիւր ազգ ինք իր մէջը փակուած՝ ամենեւին մտաւորական հաղորդակցութիւն ու առուտուր չունէր ուրիշի հետ: Թէլ-Էլ-Ամաուսի գիւտն այս կանխակալ կարծիքն հերքեց եւ ցուցցոյց որ՝ ինչպէս հիմակ զանազան հեռաւոր ազգեր իրարու հետ կը թղթակցին իւրաքանչիւրն իւր լեզուաւ եւ իրար կը հասկընան՝ այսպէս էր նաեւ հին ասորեստանը:

Նամակներուն ոճն արեւելեան-սեմական է՝ երկայն ու մանուածապատ պարբերութիւններով եւ կրկնութիւններով: Վերագրիւնները որոշ ձեւ ու բացատրութիւն ունին. իշխող թագաւորներն առ հասարակ իրարու եղբայր (兄弟) կ'ըսեն, իսկ հպատակ կուսակալներն իրենց զինքը եգիպտոսի թագաւորին ծառայներն (տիր) ու անոր ուրիշ փոշին (տիր ընդ) կ'անուանեն: Հարկատու թագաւորները զուտ ուրեք զինքը շահաւոր թագաւոր կը գրեն, եւ երբեք շահաւոր չեն՝ այսինքն մեծ թագաւոր: Թագաւորին գրած նամակը տիրոջ կ'ըսուի որ կը նշանակէ խաղաղութիւն կամ խաղաղութիւն, ինչպէս Արաքսայքը մինչեւ ցայսօր իրար կ'ողղուեն ըսելով եւ օգուտ, ո՞հ խաղաղութիւն իմ կամ փրկութիւն իմ: Երուսաղէմ, կամ ըստ գրութեան Թէլ-Էլ-Ամաուսի տախտակաց՝ Ուրուս-Սէմ քաղաքն ասկէց առած է իւր անունն եւ կը նշանակէ՝ քաղաք խաղաղութեան: Թէլ-Էլ-Ամաուսի տախտակներուն մէջ նշանակուած քաղաքներէն միայն չէ ծանօթ Երուսաղէմ մեզի, Զիւրուս՝ ակնբերեւ Սիգունն է, Գիւնիւս

Դամասկոս, Մ—էրդոմ՝ Մակեդոն, Յոպոմ՝
Յուպպե, Բիբոսո՝ Բերիտոն (Պէլլուսթ), Սոբոս՝
Շուր կամ Տիւրոս եւ այլն:

Կիւթոյն կողմանէ նամակներուն մէկ մասն
ընտանեկան է, մէկ մասը քաղաքական, կայ
նաեւ իրաւաբանական: Ընտանեկան են նիդաւ-
կակից թագաւորներուն մէջ փոխանակուած գրու-
թիւնները, զ. օ. Ամենովփիս Գ՝ Եփրատայ ա-
րեւելեան կողմէ իշխող Տրուշադա՝ Միտանիի
թագաւորին աղջիկը կնութեան կը խնդրէ,
Հարսին Հայոյն ալ իբրեւ օժիտ անկէ ոսկի կը
պահանջէ ու փոխարէն որսի գործիքները պարգեւ
կը խաւըն: Եգիպտոսի թագաւորին եւ անոր
նիդակահաց Տեա կանոնաւոր տուրեւտ մը
կար պարգեւաց: Պատուական քարեր, գո-
Հարեղեններ, ոսկի եւ պղնձ տուրքներուն,
ձեփեր, կառքեր, ներքիններ, հարձեր Եգիպտոս
կը խաւուէին, անկէց ալ զըռմաւ ռսկի կը
փոխանակուէր: Միտանիի թագաւորն ուրիշ
նամակով մը զԱմենովփիս Գ. թագաւորը կը
յորդորէ բաբելոնական խտտը դիպուհելուն
պաշտօնն ընդունելու՝ ըսելով որ այս պաշտօնը
միշտեւ Եգիպտոս տարածուած է: Դանե կուսա-
կալ մը՝ Ափիփի անունով՝ կը համարձակի Ամե-
նովփիս Գ. ին յիշեցնել անոր արեգական դից
տածած սէրը եւ խնդրել որ ինքն ալ մասնակից
ըլլայ փրկանաց՝ Գետացոց ձեռքը գերի ինկած
Սամա(չամ)արեւելից արձանն ազատելու համար:
— Իբրեւ իրաւաբանական թղթակցութիւն կը
նշանակենք Ալաշայի թագաւորին նամակն առ-
իւր եղբայրը՝ թագաւորն Եգիպտոսի՝ որուն կը
ծանուցանէ թէ իւր Հպատակներէն մին Եգիպ-
տոս մուած է եւ կը խնդրէ որ անոր փոքրն
իրեն խաւըն օրինաւոր ծառանգաց տալու համար:

Քաղաքական նամակները մեծաւ մասամբ
Հպատակ թագաւորաց եւ կուսակալաց գրու-
թիւններ են, որոնցմով իրենց երկրին վիճակը
Եգիպտոսի թագաւորին կը յայտնեն եւ անկէ
օգնութիւն կը խնդրեն: Ինչպէս ըսինք՝ Ամե-
նովփիս Դ արեւազաշտ ըլլալուն՝ Ամինի պաշ-
տաման ղեմ հալածանք հանած էր, այս պատ-
ճառաւ Եգիպտոսի մէջ խռովութիւններ ծագե-
ցան եւ քաղաքական ներքին պատերազմի հըր-
դեհճը բարբառեցաւ: Եգիպտացոց յոսիքիմ
թշնամիք՝ Գետացիք եւ Ամովք Տացիք՝ ասկէց
առիթ առնելով՝ սրով եւ հրով մտան Ասորիք,
Փիւնիկէ եւ Պաղեստին, զորոնք թուտմա Դ՝
Ամենովփիս Գ. ին պապն՝ աշխարհակալած էր:
Ամենովփիսին Ամենովփիսին գիմցին, բայց ասի
նեքքին կուխներու զբաղած՝ կամ անոնց ականջ

չկանց, եւ կամ օգնութեան խաւած զօրքն
չինպէս անբաւական կամ անկարգ էր, որ
կուսակալները թշնամչն Տեա միանալու ստի-
պուեցան: Սիրոն, Տիւրոս, Բերիտոն եւ ուրիշներ
Տեադճեաթ ապստամբութեան դրօշը բացին,
անանկ որ Բիւլլոս վերակացուն կը գրէ՝ թէ
բոլոր լեւներն ու ծովգնդերը մինչեւ Եգիպտոսի
սահմանը թշնամաց ձեռքն ինկած են: Ապա-
տակաւորաց առաջնորդ էին Ամովք Տացոց Արդ-
Աշիւա իշխանն ու անոր Աղբրու որդին, որոնց
Տեա միացան Արդիւրամա, Արդի միւլքի, Յապա-
Արգա, Իդգին՝ Արգա եւ այլք: Հրատարակուած
նամակներէն ելած այս պատմութիւնը կամ-
բողջանայ՝ երբ միւս նամակներն ալ հրատա-
րակուին:

Դամակ մ'ալ կայ Լաբիսի Զիմրիկա կու-
սակալն այսպէս. "Առ թագաւոր՝ իմ տէրս,
իմ դիքս, իմ արեգակնային աստուածս, արե-
գակնային աստուածս որ յերկնից է, այսպէս
(կը գրէ) Զիմրիկա՝ Լաբիս քաղքի կոտավարը:
Քու ծառադ՝ ոտիցդ փողն՝ թագաւորիս իմ
տիրոջ, արեգակնային աստուծոյս ոտիցը եօթ-
նեկին եօթնիցս կը խոնարհիս Մեծ ուշադրու-
թեամբ մտիկ ըրի պատգամաբերին խօսքերուն,
զոր թագաւորդ իմ տէրս ինծի խաւընց եւ անոր
բերած պատգամին համեմատ (հրամաններ)
խաւընցի: Ուրիշ նամակ մը Երուսաղէմի թա-
գաւորէն՝ կը ծանուցանէ թէ Զիմրիկա՝ թա-
գաւորին ծառաներէն սպաննուեցաւ: Տիւրոսի
կառավարն ալ կը գրէ թէ Զիմրիկա՝ Սիրոնի
կառավարը՝ Տիւրոսի վրայ յարձակեցաւ բայց
յաջողութիւն չունեցաւ: Եթէ մի եւ նոյն Զիմ-
րիկան է այս երեք նամակներուն մէջնը՝ կը մա-
կաբերուի թէ Զիմրիկա յառաջագոյն Սիրոնի
կառավարն էր եւ Տիւրոսի վրայ ըրած անյաջող
յարձակմանէն ետքը Լաբիս փոխադրուեցաւ, ուր
կասկածելի ըլլալուն կամ ուրիշ պատճառաւ՝
Եգիպտոսի թագաւորին հրամաններն սպաննուե-
ցաւ: Այս պատմութիւնն ըստ ինքեան նշա-
նաւոր բան մը չէ, սակայն ուրիշ նշանաւոր
գիւտի մը կ'առաջնորդէ:

Խորայէլացոց Աւետեաց երկիրը մտնելէն
շատ յառաջ Լաբիս՝ Ամովք Տացոց մէկ հին քա-
ղաքն էր ամուր բերդովով պատկանուած. յե-
տայ Խորայէլացիք անոր տիրեցին, եւ Դատաւորաց
ժամանակն այնպէս ինկած էր, որ հազիւ քանի
մը խեղճ աներ կը տեսնուէին: Գորովամայ ժա-
մանակը (970 ին Վ. Բ.) նորէն ամրացաւ, եւ
թեպէս Ասորեստանեայց Սնեքերիմ թագաւ-
որէն պաշարմամբ առնուեցաւ եւ քանդուեցաւ:

(701ին Ն. Բ.) սակայն դարձեալ կանգնուեցաւ մինչեւ որ Բարեկրօնի Նախուքողմոսոր թա-
գաւորն անոր վերջին հարուածը տուաւ զայն
ի հիմանց կործանելով. (590ին Ն. Բ.) Գեա
ժամանակաց անոր տեղն ալ մոռցուեցաւ։ Մո-
տերս անգղիական ընկերութիւն մը պարծանքն
ունեցաւ զանիկա դարձեալ ի լոյս հանելով։
Այս խուզարկու ընկերութիւնը 1890ին Օս-
մանեան կառավարութենէն հրաման առնելով
Ատրիքի մէջ պեղումներ ընելու՝ առաջին բաժը
զարկաւ Ումմ-Լաքիս տեղն՝ յուսալով որ պատ-
մական Լաքիսին աւերակաց պիտի հանդիպի։
Գոտացածը չեղաւ, հռովմէական ժամանակներէն
մնացած բնկորներն միայն գտաւ, բայց չյուսա-
հատեցաւ։ Մտադրութիւնը դարձուց թէ-է-է-
Հէզի բլրոյն, որ շրջակայ տեղերէն իբր 100
անգղիական ոտք բարձր է եւ Գազպէն 16
անգղ. մղոն հեռու գէպ ի արեւելք։ Իսկոյն
իմացուեցաւ թէ թէ-է-է-Հէզի աւերակաց կոյտ
մըն է զանազան ժամանակներէ իրարու վրայ
դիպուած։ Պեղումներն եռանդամբ մինչեւ
60 ոտք խորունկ յառաջ տանելով՝ հասան
28 ոտք հաստ՝ անթուրծ աղիւտներով շինուած
կարգաւորեալ պատի մը։ Մակաբերեցին որ ասի
փնտռած Լաքիսին պատն ըլլայ, բայց ապահով
չէին։ Պեղումները շարունակելով՝ 1892ին
Բուսիսի մէջ՝ մեծ հնութիւն ունեցող առար-
կաներ գտնուեցան, որոնց մէջն են Ամնոպփիս
Գ. ին մօրը անուամբ գրողմուած մարգարիտ մը,
բարեկական գլանաձեւ կնիքներ եւ մէկ խեցեղէն
փոքր տախտակ մը՝ որուն գիրն ու լուսնի թէ-է-
է-Ամառնա գտնուած պաղեստինեան նամակ-
ներուն բոլորովին նման է։ Այս տախտակն ալ
նամակ մըն է, եւ թէպէտ Զիմրիդայէն գրուած
չէ, սակայն անոր անունը երկու անգամ մէջը կը
յիշատակուի։ Անխոնջ խուզարկութեան հա-
մարտեցան թէ մեր թուականէն 17 դար յա-
ռաջ Ամոնիսացիներէն շինուած Լաքիսի փողոց-
ներուն մէջ կը գտնուին։ Ահաւասիկ թէ-է-է-
Ամառնա՝ բրջին շնորհիւ՝ թէ-է-է-Հէզիին ինչ
ըլլան երեւան հանեց։

Հ. Ն. Ա.

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

ՀՈՒՆԳԱՐԱՆՈՅՑ ՄԱՅՐԱՊԵՂԱՔՆ (ԿԵՐԼՍ
ՀԱՅՐԱՊԵՂԱՔՆ) Ի ԳԻՐ ԵՒ ԳՆՏԿԵՐՄ

(Հաշտեալ-Գիւր)

Պարտաւորութիւնը նա Դորոք ողորմեթեան
Եզրայիտեան Երրորդութեան Արեւմտեանը։

«) Սուրբ Երրորդութեան կորիճկորաց
Եղբայրութիւնը զարտ զայն, ինչ որ վեր գրած
է, պի ունենայ նոր Եկեղեցուն մէջ զմեծ բեմ
Սուրբ Երրորդութեանը իրեն յատուկ խորհուրդ
շինելու, զոր եկեղեցին հիմնուող Լստուած-
ասէր ժողովուրդն կամը ունի շինելու։ Եղբայրը
զայս բեմին զարգարանքն ու զմեծեղնն ու ինչ
որ հարկաւոր է, պի հոգան։ Զսուրբ Երրոր-
դութեան տանը մեծ պայծառութիւնով ու ջերմ-
եռանդութիւնով պի կատարին։ Ամենաուրբ
Հաղորդութիւնը Մօծարանցիայով պի գրվի.
Թափօրներն ու քարոզներն պիլան. ու ասոնց
զամենայն խորհն եղբայրութեան Սընկէն պի-
տան։ Այս տօնին, վասն ձայնաւոր պատարագին
պիտան մէկ զլօթ։

Բ) Պի ունենան իրենց տարեկան Գաբէլլան
Քահանայ, զորն որ իրենց Տէր Աւագերէցն ապ.
Տէր Գաբէլլանը պարտական է յամեն երկու-
շաբթի Սուրբ Երրորդութեան բեմը տարին
յիսուսն պատարագ ասելու. մէկ երկուշաբթիին
վասն կնիքանեաց ու մէկալ երկուշաբթիին վասն
ննջեցելոց այս Եղբայրութեանը։ Ու Տէր Գաբէլ-
լանին այս յիսուսն պատարագին սէպն պի վի-
ճարին ամէն տարի Ի. Ե. Նէմէջի զլօթ։ Երբ որ
Լստուած տայ, որ իրենց Սընտուկն խոճանայ,
ան ատենը Տէր Գաբէլլանը ամէն տարի պի
ասէ հարուր պատարագ Սուրբ Երրորդութեան
բեմն. յամեն երկուշաբթի յիսուսն պատարագ
վասն կնիքանեաց ու յամեն ուրբաթ յիսուսն
պատարագ վասն ննջեցելոց. ու պի տան Տէր
Գաբէլլանին այս հարուր պատարագնուն սէպն
յիսուսն Նէմէջի զլօթ։ Ար կարծիք այս պատա-
րագնուն առանց արդար պատճառի որ չի գտվի,
պիտայ վեց պան ճուրում։

Է) Գարձեալ որ վարդուռ յիշատակն ի
պատիւ Սրբոց Եվստաթիոսեանց Մարտիրո-
սացն, որոնց անընդուն այս կորիճկորաց Եղբայ-
րութիւնը լոկ միայն կը յիշվէր, ամենեւին չի
խափանվի, պիտան մէկ պատարագի իրենց Տէր
Գաբէլլանին այն օրն, երբ որ տանը սուրբ
Եվստաթիոսեանցն կու կատարվի. ու պի ու-